

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2103/2020
19.11.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у правној ствари тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Милан Мратић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Драган Милорадовић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 544/19 од 10.12.2019. године, у седници одржаној 19.11.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 544/19 од 10.12.2019. године и пресуда Основног суда у Пожаревцу, Судске јединице у Кучеву П2 230/19 (2017) од 25.09.2019. године у делу у коме је одлучено о начину одржавања личних односа између заједничког малолетног детета странака и туженог и трошковима поступка и у том делу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Пожаревцу, Судске јединице у Кучеву П2 230/19 (2017) од 25.09.2019. године, ставом првим изреке, одлучено је да се мења пресуда Општинског суда у Кучеву П 4/09 од 23.02.2009. године у погледу одлуке о поверавању малолетног ВВ на старање и вршење родитељског права и одлуке о издржавању, пресуда Основног суда у Пожаревцу, Судске јединице у Кучеву П2 467/15 од 19.10.2016. године у погледу одлуке о контактирању и пресуда Основног суда у Пожаревцу, Судске јединице у Кучеву П2 384/17 од 27.11.2018. године у погледу одлуке о издржавању. Ставом другим изреке, малолетни ВВ, рођен ... године поверен је на старање мајци АА из ..., Република ..., која ће самостално вршити родитељско право, са местом пребивалишта малолетног детета у Републици ..., на адреси Ставом трећим изреке, уређен је начин одржавања личних односа туженог са његовим малолетним сином ВВ, на тај начин што ће малолетни ВВ по изалску оца, туженог са издржавања казне затвора, боравити у очевом домаћинству за време свих распуста које малолетно дете има у школи и то целокупне распусте, почев од другог дана распуста па до претпоследњег дана распуста, затим за време сваког празника у школи који се слави најмање три дана, почев од првог дана празника па до претпоследњег дана празника, стим што је мајка, тужила дужна да најмање три дана пре отпочињања контактирања обавести туженог или Центар за социјални рад Кучево о дану и часу отпочињања контактирања, а да је Центар за социјални рад Кучево дужан да о дану и

часу отпочињања контактирања обавести оца, туженог, док је тужила дужна да малолетног ВВ доведе у домаћинство оца, туженог у наведено време и да га преузме по окончању контактирања у назначено време. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да на име свог доприноса издржавању малолетног ВВ плаћа месечно по 5.000,00 динара, сваког првог до петог у месецу за текући месец на руке или преко поште тужили на адреси у ..., почев од 25.09.2019. године, као дана пресуђења и доношења привремене мере, па убудуће све док за то буду постојали законски услови, с тим што ће доспеле, а неисплаћене оброке издржавања исплатити у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде, под претњом принудног извршења. Ставом шестим изреке, уређен је начин контактирања малолетног ВВ са оцем, туженим за време трајања привремене мере, на тај начин што ће малолетни ВВ, по изласку оца са издржавања казне затвора боравити у очевом домаћинству за време свих распуста које малолетно дете има у школи и то целокупни распуст, почев од другог дана распуста па до претпоследњег дана распуста, затим за време сваког празника у школи који се слави најмање три дана, почев од првог дана празника па до претпоследњег дана празника, с тим што је мајка, тужила дужна да најмање три дана пре отпочињања контактирања обавести туженог или Центар за социјални рад Кучево о дану и часу отпочињања контактирања, а да је Центар за социјални рад Кучево дужан да о дану и часу отпочињања контактирања обавести оца, туженог, док је тужила дужна да малолетног ВВ доведе у домаћинство оца туженог у наведено време и да га преузме по окончању контактирања у назначено време. Ставом седмим изреке, обавезан је тужени да на име свог доприноса у издржавању малолетног ВВ, за време трајања привремене мере плаћа тужили по 5.000,00 динара месечно, сваког првог до петог у месецу за текући месец, на руке или преко поште, на адреси тужиле у ..., почев од дана доношења решења о привременој мери, па до престанка важења привремене мере, тј. правноснажног окончања ове парнице. Ставом осмим изреке, констатовано је да ће привремена мера трајати до правноснажног окончања парнице П2 230/19. Ставом деветим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужиле, којим је тражила да се обавезе тужени да на име свог доприноса у издржавању плаћа износ већи од 5.000,00 динара, до 15.000,00 динара, сваког првог до петог у месецу за текући месец, преко поште, почев од дана доношења решења о привременој мери, 02.07.2019. године па убудуће, све док за то буду постојали законски услови, као и 5.000,00 динара почев од дана доношења решења о привременој мери од 02.07.2019. године до 25.09.2019. године, с тим што би доспеле, а неисплаћене оброке издржавања био дужан платити у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде. Ставом десетим изреке, одбијен је, као неоснован, део захтева којим би се уредио начин одржавања личних односа туженог са малолетним ВВ, тако што би тужени имао право да контактира са малолетним дететом у просторијама Центра за социјални рад Кучево и то пет дана за време зимског школског распуста и десет дана за време летњег школског распуста, сваког дана у периоду од 13,00 до 14,00 часова, уз присуство радника Центра за социјални рад Кучево, са обавезом тужиле да о доласку малолетног детета у Србију обавести туженог три дана пре доласка, а уколико то није у могућности, да обавести Центар за социјални рад Кучево о доласку. Ставом једанаестим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 544/19 од 10.12.2019. године, одбијене су, као неосноване жалбе странака и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену и то против одлуке о начину одржавања личних односа заједничког малолетног детета странака и туженог и

одлуке о трошковима поступка, тужила је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама прописаних чланом 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11, 87/18) и утврдио да је ревизија тужиле основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажном пресудом од 23.02.2009. године разведен је брак странака, заједничко малолетно дете странака, ВВ поверен је оцу, овде туженом на старање и самостално вршење родитељског права, уређен је начин одржавања личних односа малолетног детета са мајком, овде тужиљом и одређено да ће мајка плаћати 5.000,00 динара месечно, на име издржавања малолетног детета. Правноснажном пресудом од 19.10.2016. године, одбијен је, као неоснован захтев мајке да се промени вршење родитељског права, којим је тражила да јој се малолетно дете поверити на самостално вршење родитељског права, усвојен је захтев и промењен начин одржавања личних односа мајке са малолетним дететом и одређено да ће се одржавати у домаћинству у коме борави мајка, када долази у Србију, и то: сваког првог, другог и трећег викенда у месецу, од петка у 13,00 часова, када ће га мајка преузимати из просторија Центра за социјални рад Кучево, а отац је обавезан да га у то време доводи у просторије Центра за социјални рад Кучево, па све до недеље у 11,00 часова, када ће га мајка враћати у домаћинство оца; за време летњег распуста од 19.08. у 13,00 часова до 28.08. у 11,00 часова, а преузимање и враћање ће се спроводити на исти начин и одређено је да ће се лични односи мајке и детета одвијати у домаћинству бабе по мајци у ..., где мајка борави приликом доласка и обавезана је мајка да најмање три дана пре отпочињања одржавања личних односа са малолетним дететом о томе известити Центар за социјални рад Кучево и оца, ради припреме малолетног детета. Истом пресудом обавезана је мајка да на име издржавања малолетног детета плаћа 15.000,00 динара месечно. Правноснажном пресудом од 27.11.2018. године обавезана је мајка да на име издржавања малолетног детета плаћа месечно 100 евра у динарској противвредности почев од 14.07.2017. године па убудуће. Против туженог вођено је више кривичних поступака и правноснажном пресудом од 05.03.2018. године оглашен је кривим због кривичног дела насиље у породици из члана 194. став 2. у вези става 1. КЗ и осуђен на осам месеци затвора, правноснажном пресудом од 18.03.2009. године оглашен је кривим због кривичног дела недозвољено држање оружја и експлозивних материја из члана 348. став 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од два месеца, а правноснажном пресудом од 24.08.2009. године оглашен је кривим за кривично дело преваре из члана 208. став 1. КЗ и осуђен на новчану казну у висини од 90.000,00 динара. Тужени је издржао казну затвора у трајању од два месеца, тренутно се налази на издржавању казне затвора у Окружном затвору у Смедереву у трајању од осам месеци. Правноснажним решењем Основног суда у Пожаревцу Нп 194/17 од 09.12.2017. године туженом је продужена хитна мера привремене забране контактирање и приласка тужили и наложено му да не контактира и не прилази тужили код њене мајке на период од 30 дана, до 09.01.2018. године, под претњом прекршајног гоњења. Тужени је тужили са друштвених мрежа „Фејсбук“ и „Вибер“ упућивао поруке, од којих су поједине увредљиве.

Тужиља има стално пребивалиште у ... и са новим супругом и његовим дететом, са којим је малолетни ВВ остварио добар однос, живи у стану површине 88м², у коме малолетни ВВ има посебну собу. Малолетно дете је у ... уписано у школску 2019/2020 годину, а од 21.08.2015. године до 22.03.2025. године је здравствено осигуран. Малолетно дете је раније живело са оцем у ..., а када је отац био одсутан због посла, боравило је код бабе, у селу За време трајања друге очеве брачне заједнице боравило је са оцем у ..., тако да је често мењало место боравка, чему се лако прилагођавало.

Првостепени суд је затражио од надлежног органа старатељства налаз и стручно мишљење у вези промене вршења родитељског права, те стим у вези орган старатељства је више пута доставио налаз и стручно мишљење, и то 03.05.2017. године, 04.08.2017. године, 17.04.2018. године, 21.06.2019. године, 13.08.2019. године, 20.09.2019. године. У вези одржавања личних односа малолетног детета са оцем, туженим орган старатељства је предложио, с обзиром да ће малолетно дете живети са мајком у иностранству где ће похађати школу, да се одржавање личних односа одвија за време зимских и летњих распуста када би дете долазило у Србију, уз обавезу мајке да неколико дана раније обавести оца о контактирању, а уколико то није у могућности да то обави орган старатељства, да у обзир долази и било који други начин контактирања, ако се родитељи малолетног детета договоре, а који нису у супротности са његовим интересима. Првостепени суд је затражио и налаз и стручно мишљење од Института за ментално здравље, који је у вези начина одржавања личних односа предложио да се примени најшири модел виђања са родитељем са којим дете не живи у домаћинству, а који препоручи орган старатељства.

Одлучујући о захтеву тужиље, а полазећи од налаза и стручног мишљења органа старатељства и Института за ментално здравље Београд, нижестепени судови су закључили да су се испунили услови да се промени вршење родитељског права у односу на заједничко малолетно дете странака и да се исто повери на самостално вршење родитељског права мајци, тужиљи, уредили начин одржавања личних односа малолетног детета са оцем и обавезали туженог да на име издржавања заједничког малолетног детета плаћа 5.000,00 динара месечно, почев од 25.09.2019. године па убудуће.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом тужиље указује да је одлука о начину одржавања личних односа малолетног детета са оцем, туженим донета погрешном применом материјалног права, због чега је чињенично стање непотпуно утврђено.

Чланом 3. ставом 1. Конвенције о правима детета, прописано је да у свим активностима које се тичу деце интереси детета од примарне важности, без обзира да ли их спроводе јавне или приватне установе социјалне заштите, судови, управни органи или законодавна тела, док је ставом 2. истог члана прописано да се државе чланице обавезују да детету пруже такву заштиту и негу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законских старатеља или других појединаца који су законски одговорни за дете и у том циљу предузимају све потребне законодавне и административне мере. Ова обавеза преузета је чланом 6. ставом 1. Породичног закона, који предвиђа да су сви дужни да се руководе најбољим интересима детета у свим активностима које се тичу детета. Чланом 61. ставом 1. Породичног закона прописано је да дете има право да одржава личне односе са

родитељем са којим не живи, док је ставом 2. истог члана прописано да право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета. Чланом 266. ставом 1. Породичног закона прописано је да у спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета.

Нижестепени судови су уредили начин одржавања личних односа малолетног детета са оцем, на тај начин што ће малолетно дете по изласку оца са издржавања казне затвора боравити у очевом домаћинству за време свих распуста које малолетно дете има у школи и то цео распуст, почев од другог дана распуста па до претпоследњег дана распуста, затим за време сваког празника у школи који се слави најмање три дана почев од првог дана празника па до претпоследњег дана празника, с тим што је мајка, дужна да најмање три дана пре отпочињања контактирања обавести туженог или Центар за социјални рад Кучево о дану и часу отпочињања контактирања, а да је Центар за социјални рад Кучево дужан да о дану и часу отпочињања контактирања обавести оца и да је мајка дужна да малолетно дете доведе у домаћинство оца у наведено време и да га преузме по окончању контактирања у назначено време, прихватајући налаз и стручно мишљење органа старатељства и Института за ментално здравље Београд, при томе имајући у виду место пребивалишта малолетног детета и оца, као и да није у најбољем интересу малолетног детета да се одржавање личних односа малолетног детета са оцем одвија у контролисаним условима, пред органом старатељства, јер је малолетно дете претходно било поверено оцу, да је од рођења живело у том окружењу, да је боравило и код бабе, очеве мајке која је преузимала обавезу око старања о њему у очевом одсуству. Иако су нижестепене одлуке засноване на напред цитираним одредбама Конвенције о правима детета и Породичног закона, нижестепени судови нису утврдили све околности неопходне за процену најбољег интереса малолетног детета у поступку одлучивања о начину одржавања личних односа малолетног детета са оцем. Наиме, с обзиром на то да је промењено вршење родитељског права и да је малолетно дете поверено мајци, која ће самостално вршити родитељско право и одређено да ће пребивалиште малолетног детета бити у иностранству, па како ни орган старатељства, ни Институт за ментално здравље Београд нису дали конкретан предлог на који начин треба одредити одржавање личних односа малолетног детета са оцем, то не значи да сам суд није био дужан да самостално процени најбољи интерес малолетног детета приликом одлучивања о начину одржавања личних односа са оцем, међутим, начин на који је одређено одржавање личних односа малолетног детета са оцем од стране нижестепених судова, лишило је малолетно дете могућности да део зимског и део летњег распуста проводи и са мајком, као и да ли је мајка у могућности да поступи у складу са одређеном обавезом. Наиме, и у овој врсти спора суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима, али то не значи да суд није дужан да самостално процени најбољи начин одржавања личних односа малолетног детета са другим родитељем, узимајући у обзир мишљење органа старатељства, односно Института за ментално здравље и све околности случаја, оцењујући најбољи интерес малолетног детета, при томе примењујући истражни принцип у складу са чланом 205. Породичног закона. Како нису утврђене све околности које су од утицаја на одлуку о начину одржавања личних односа малолетног детета са оцем, у ситуацији када је малолетно дете поверено мајци, која ће самостално вршити родитељско право и са мајком живети у иностранству, као и да интерес детета није да цео летњи и зимски

распуст проводи само са једним родитељем, то су нижестепене одлуке морале бити укинуте, како би првостепени суд потпуно и правилно утврдио чињенично стање, када је у питању одлука о начину одржавања личних односа малолетног детета са оцем.

У поновном поступку првостепени суд ће, имајући у виду напред наведено, отклонити учињене пропусте и потпуно утврдити чињенично стање, када је у питању начин одржавања личних односа између малолетног детета и оца, које мора бити у складу са најбољим интересом малолетног детета, као и да малолетно дете не треба лишити могућности да део зимског и део летњег распуста проводи и са мајком, без обзира на то што је малолетно дете поверено мајци и са истом ће живети у иностранству и с тим у вези више времена проводити са мајком, као и да ли је мајка у могућности да поступи у складу са одређеном обавезом, с обзиром да је тужени и према тужили вршио насиље, уз вођење рачуна и о мишљењу малолетног детета, јер је исто способно да формира своје мишљење и да га слободно изрази пред судом.

Са напред наведених разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП одлучено је као у изреци, а укинута је и одлука о трошковима поступка, будући да иста зависи од одлуке о главној ствари.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић